

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: JUDr. A. H.
bytem X

zast. JUDr. Vojtěchem Filipem, advokátem
sídlem Čechova 11, 370 04 České Budějovice

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 2. 2025, č. j. X

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci a předcházející řízení

1. Rozhodnutím žalované ze dne 25. 2. 2025, č. j. X („napadené rozhodnutí“), bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 15. 1.

2025, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím byla dle § 67f zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění („zákon o důchodovém pojištění“) od 6. 1. 2025 snížena procentní výměra starobního důchodu žalobce o 900 Kč. Starobní důchod žalobce tak nově činil 28 556 Kč.

2. Žalovaná v odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že dle § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění se aplikované ustanovení vztahuje na představitele komunistického režimu, za které se pro účely tohoto zákona považují také pojištěnci, kteří v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 byli předsedou nebo primátorem blíže specifikovaných národních výborů.
3. Žalobce vykonával v době od roku X až do X funkci předsedy Okresního národního výboru Vyškov. Plyne to z potvrzení o funkci představitele komunistického režimu a o době výkonu funkce vydaného Ústavem pro studium totalitních režimů. Žalobce byl zařazen na seznam představitelů uvedených v § 67d odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Před zařazením na tento seznam bylo ověřeno, že na žalobce nedopadá žádná z výluk dle § 67d odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Žalobce v námitkách nezpochybnil, že funkci vykonával, ani netvrdil, že by se na něj vztahovala některá ze zákonných výluk.
4. K namítané retroaktivitě žalovaná uvedla, že v řešené věci se nejedná o nepřípustnou pravou retroaktivitu. Spíše než konkrétní nesprávnost rozhodnutí, žalobce namítal neústavnost zákona. Zákon č. 455/2022 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a některé další zákony („zákon č. 455/2022 Sb.“), je nadále platný a účinný. Správní orgány jsou jím při svém rozhodování vázány a žalovaná není oprávněna posuzovat ústavnost zákonů. Rozhodnutí není nicotné, bylo vydáno příslušným správním orgánem v souladu se zákonem. Rozhodnutí je věcně správné, a proto muselo být potvrzeno.

II. Obsah žaloby

5. Žalobce s napadeným rozhodnutím nesouhlasí. Trvá na tom, že nezapočítání doby pojištění 1053 dnů, které řádně odpracoval, je diskriminační. Odporuje době, kdy pracoval a odváděl pojistné do systému důchodového pojištění. Odporuje tak faktické době, po kterou byl důchodově zabezpečen, resp. pojištěn. Nezapočítání doby pojištění je ryze retroaktivním aktem. Účel zákona č. 455/2022 Sb. je v příkrém rozporu s ústavním principem rovnosti občanů a se zákazem diskriminace.
6. Důsledkem napadeného rozhodnutí je pravá retroaktivita. Žalobci jsou odebírány doby práce, které již jednou právem nabyl a které mu byly v minulosti pro výpočet důchodu přiznány. Rozhodnutí zasahuje do minulosti a vytváří se zpětnou platností jiný právní stav. Takový zásah nerespektuje základní lidská práva, která žalobci garantuje český ústavní systém (Listina základních práv a svobod, „Listina“), a mezinárodní závazky České republiky, které mají přednost před zákonem dle čl. 10 Ústavy. Zejména Pakt o občanských a politických právech („MPOPP“), Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech („MPHSKP“) a také Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“).
7. Žalobce v žalobě vyjmenoval konkrétní právní východiska plynoucí z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a nadepsaných mezinárodních smluv. Zmínil především požadavek na svobodu, rovnost, rovné zacházení a zákaz diskriminace dle čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 3 Listiny, dále čl. 2 odst. 1 a čl. 26 MPOPP, čl. 2 odst. 2 MPHSKP a čl. 14 EÚLP; požadavek na ideologickou neutralitu státu dle čl. 2 Listiny. Uvedl, že při omezování

základních práv a svobod musí být zachována jejich podstata a smysl dle čl. 4 odst. 4 Listiny, čl. 5 odst. 2 MPOPP a čl. 5 odst. 2 MPHSKP.

8. Výkon funkce předsedy Okresního národního výboru, kterou žalobce zastával, vycházel z volebního práva garantovaného ústavou, které je zaručeno čl. 21 Listiny a nelze jej omezit. U volených zástupců je tedy přijatý a aplikovaný zákon v kolizi se základním ústavním principem. Dalším příkladem nepřekročitelného omezení je nemožnost použití tzv. lustračního zákona č. 451/1991 Sb. pro volbu prezidenta republiky, voleb do Poslanecké sněmovny, voleb do krajských a obecních zastupitelstev.
9. Žalobce odkázal i na záruku svobodné volby povolání dle čl. 26 Listiny, na čl. 6 odst. 1 MPHSKP a na dohodu o společném postupu vlád České republiky a Slovenské republiky při přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů ze státních orgánů a státních organizací ČSFR v souvislosti se zánikem ČSFR. Zmínil obecně i právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří zaručené čl. 30 Listiny a články 9 a 11 odst. 1 MPSHKP. Odkázal rovněž na Úmluvy Mezinárodní organizace práce („MOP“) vyhlášené pod č. 469/1990 Sb. a 416/1991 Sb., kde je v čl. 30 výslovně stanoveno, že smluvní strana je povinna „*vnitrostátním zákonodárstvím zabezpečit za předepsaných podmínek zachování nabývaných práv*“ a odkázal též na úmluvu MOP č. 102, vyhlášenou pod č. 461/1991 Sb.
10. Žalobce doplnil, že ve Slovenské republice byl přijat obdobný zákon č. 283/2021 Z. z., *o odobratí nezaslúžených benefitov predstaviteľom komunistického režimu*. Ústavní soud Slovenské republiky však rozhodl, že zákon není v souladu s ustanoveními Ústavy Slovenské republiky a Dodatkovým protokolem o ochraně lidských práv, tedy s evropskými normami.
11. Závěrem žalobce uvedl, že potvrzení o funkci, které má být podkladem rozhodnutí, žalovaný nespecifikoval. Jen uvedl, že byl doručen na jakémsi dodatku ze dne 4. 10. 2024. Pokud takový dodatek vyhotovil Ústav pro studium totalitních režimů, je nutné zdůraznit, že Ústav byl zřízen jako vědecká instituce pro zkoumání historie a není vybaven žádným oprávněním vydávat správní rozhodnutí a ani podklady pro ně. Vznikl jako organizační složka státu a má vědecky zkoumat a objasňovat éry tzv. totalitních režimů v bývalé ČSR a ČSSR. Jeho poslání zejména definuje § 4 zákona č. 181/2007 Sb. Žádné oprávnění vydávat potvrzení o funkci tam definováno není.
12. Žalobce navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil. Z důvodu opatrnosti také navrhl, aby Krajský soud podle § 64 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, požádal Ústavní soud v souladu s čl. 95 odst. 2 Ústavy o rozhodnutí, zda je zákon č. 455/2022 Sb., v souladu s Ústavou a ústavním pořádkem České republiky a zda má být celý nebo z části zrušen.

III. Vyjádření žalované

13. Žalovaná ve svém vyjádření obsáhle zrekapitulovala odůvodnění napadeného rozhodnutí a obsah žaloby. Uvedla podmínky, které je nutno splnit pro snížení procentní výměry starobního důchodu představitele. Konstatovala, že tyto podmínky byly v řešené věci naplněny.
14. V návaznosti na tvrzenou nedostatečnost podkladů rozhodnutí žalovaná uvedla podklady, na nichž byl postaven závěr o tom, že žalobce byl představitelem komunistického režimu. Seznam představitelů komunistického režimu uvedených v § 67d odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ve smyslu § 67d odst. 3 zákona o důchodovém pojištění byl vypracován podle § 113 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního

zabezpečení. Potvrzení Ústavu pro studium totalitních režimů o funkci žalobce jako představitele komunistického režimu a o době výkonu funkce ze dne 19. 11. 2024, č. j. USTR 254-5/2024, žalobce v námitkách nikterak nezpochybnil.

IV. Replika a vyjádření žalobce

15. Žalobce v replice setrval na svých žalobních námitkách. Zároveň upozornil soud na existenci rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2025, č. j. 9 Ads 3/2025-36.
16. V návaznosti na přípis soudu se žalobce dále vyjádřil k závěrům rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2025, č. j. 1 Ads 116/2025-26. Uvedl, že dle jeho názoru se nejedná o věc obdobnou nyní řešené věci. Na žalobce totiž dopadá právní úprava obsažená v § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, zatímco ve věci řešené Nejvyšším správním soudem šlo o případ dle § 67d odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Nejedná se pouze o formální rozdíl. Žalobce v nyní projednávané věci vykonával zcela odlišnou funkci oproti stěžovateli ve věci řešené Nejvyšším správním soudem. Ústavnost písm. e) řešeného ustanovení je dle žalobce výrazně problematičtější.
17. Zatímco ve věci řešené Nejvyšším správním soudem se jednalo o funkci tajemníka Městského výboru Komunistické strany Československa Brno, a šlo tedy o funkci přímo v KSČ, žalobce vykonával funkci předsedy Okresního národního výboru Vyškov. Nejednalo se o stranickou funkci v KSČ, nýbrž se jednalo o funkci ve veřejné správě, kterou se realizovala státní a veřejná správa okresu Vyškov. Šlo o činnost obdobnou výkonu práva na samosprávu v dnešním pojetí. Žalobce poukázal na rozdílnost v ustanovení do konkrétní funkce spočívající v tom, zda je osoba do funkce volena členy KSČ nebo občany. Zároveň poukázal na rozdíl v tom, kdo byl plátcem do systému důchodového pojištění. V jeho případě se nejednalo o KSČ, ale o orgán státní správy a samosprávy.
18. Žalobce není postihován za to, že by vykonával nějakou stranickou funkci, ale za to, že se chtěl podílet na realizaci správy svého územního celku. Takový postih je dle žalobce diskriminační a nespravedlivý. Žalobce má navíc za to, že ustanovením § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění dochází k diskriminaci mezi diskriminovanými, neboť je zahrnut výčet měst, jejichž političtí představitelé jsou součástí výčtu osob, kterých se dané ustanovení dotýká. Jedná se o nerovné zacházení, které je založeno pouze na tom, kde daná osoba svou funkci vykonávala. Pokud by soud tedy nevnímal ustanovení § 67d až § 67g zákona o důchodovém pojištění problematická jako celek, měl by se dle žalobce soud blíže zabývat § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění a jeho diskriminačním důsledkům.
19. Dne 21. 10. 2025 bylo soudu doručeno ještě osobní vyjádření žalobce pro jednání soudu, v němž žalobce předestřel svoji pracovní a profesní historii, včetně funkcí a činností, které v minulosti vykonával. Uvedl, že byl v roce 1980 po všeobecných volbách pověřen funkcí místopředsedy ONV ve Vyškově a v roce 1989 byl zvolen do funkce předsedy ONV, kterou vykonával až do roku 1989. Plátcem důchodového systému nebyla KSČ, ale státní, resp. místní samospráva.

V. Jednání

20. Soud ve věci na žádost žalobce nařídil ústní jednání, které se konalo dne 7. 11. 2025. Právní zástupce žalobce odkázal na obsah žaloby a nad jeho rámec uvedl, že žalobce pracoval celou dobu v systému státní správy v národních výborech, nikdy neměl žádnou stranickou funkci. Byl sice členem Komunistické strany Československa, ale žádnou funkci nezastával ani ve

výboru stranickém, ať už pracoval jako tajemník místních národních výborů nebo později na okresním národním výboru. Za svou práci byl vyznamenán státním vyznamenáním za rozvoj národních výborů a za vynikající práci. Po listopadu 1989 se stal místopředsedou vlády Petra Pitharta a byl odpovědný za změnu státní správy, resp. přechod národních výborů na obce. Podílel se také na práci ústavní komise. V roce 1990 byl zvolen poslancem České národní rady, podílel se na nové Ústavě České republiky a jeho práce byla velmi ceněna. Poslancem zůstal do roku 1996.

21. Podle žalobce je nesmyslné odebrat nějaké nezasloužené výhody předsedům okresních národních výborů. Právo na samosprávu bylo součástí ústavního pořádku jak do roku 1990, resp. 1992 a později v téměř stejném znění v Ústavě ČR. Žalobce proto trvá i na návrhu, aby se soud obrátil na Ústavní soud, neboť žalobce nikdy nepobíral žádnou stranickou funkci a je třeba přihlídnout k jeho práci a činnosti po listopadu 1989.
22. Právní zástupkyně žalované odkázala na odůvodnění napadeného rozhodnutí. Zákonné podmínky pro snížení starobního důchodu byly splněny. Žalobce je v seznamu představitelů komunistického režimu, který vyhotovil Úřad pro studium totalitních režimů. Co se týká námitky protiústavnosti, žalovaná musí postupovat podle platné a účinné právní úpravy a nemohla rozhodnout jinak. K případnému předložení věci Ústavnímu soudu za účelem posouzení ústavnosti právní úpravy nemá výhrady.
23. Nad rámec obsahu správního spisu nebyly vzneseny návrhy na doplnění dokazování. Po závěrečných návrzích soud postupoval podle § 49 odst. 12 s. ř. s.

VI. Posouzení věci krajským soudem

24. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů, ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí žalované [§ 75 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, „s. ř. s.].
25. Žaloba není důvodná.
26. Právní úprava snížení starobních důchodů některým představitelům komunistického režimu je obsažena v § 67d - § 67g zákona o důchodovém pojištění. Do zákona byla zavedena novelizačním zákonem č. 455/2022 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2023.
27. Ustanovení § 67d odst. 1 zákona o důchodovém pojištění uvádí výčet osob, které jsou pro účely zákona považovány za představitele komunistického režimu (dále též jen „představitelé“). Dle § 67d odst. 1 písm. e) se za představitele považují pojištěnci, kteří v období od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989 „byli předsedou nebo primátorem národních výborů, jde-li o zemské národní výbory, ústřední národní výbory, krajské národní výbory, Národní výbor hlavního města Prahy, okresní národní výbory, národní výbory měst Brno, Plzeň a Ostrava a obvodní národní výbory v krajských městech a v hlavním městě Praze“.
28. Dle § 67d odst. 3 zákona o důchodovém pojištění „[p]odmínkou snížení procentní výměry starobního důchodu představiteli je, že představitel byl zařazen do seznamu představitelů vypracovaného podle zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení Ústavem pro studium totalitních režimů (dále jen „seznam představitelů“) a že Ústav pro studium totalitních režimů vydal podle zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení potvrzení o funkci představitelů a době výkonu funkce.“

29. V § 67e a § 67f zákona o důchodovém pojištění se stanoví rozsah snížení starobního důchodu (300 Kč za každý započatý rok, v němž byla dotčená osoba představitelem komunistického režimu), jakož i pravidla pro určení okamžiku, od něhož ke snížení důchodu dochází. Současně zákon stanoví dolní hranici, pod kterou nelze starobní důchod snížit.
30. Zákonem č. 455/2022 Sb. byl souběžně novelizován zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení („ZOPSZ“), který upravuje procesní aspekty řešené problematiky v § 113 - § 114b.
31. Dle § 113 odst. 1 ZOPSZ „[ú]stav pro studium totalitních režimů (dále jen „Ústav“) vypracuje seznam představitelů komunistického režimu uvedených v § 67d zákona o důchodovém pojištění (dále jen „seznam představitelů“) ...“.
32. Dle § 114 odst. 1 ZOPSZ „[f]unkce představitele a doba výkonu funkce představitele se prokazuje potvrzením o funkci představitele (dále jen „potvrzení o funkci“), které vydává Ústav. Potvrzení o funkci se vydává o představitelích, kteří jsou zařazeni do seznamu představitelů.“
33. Potvrzení, na němž správní orgány založily zjištěný skutkový stav, je podkladem předvídaným zákonem. Nejedná se jen o „jakési“ neurčité potvrzení, jak uvádí žalobce. Jedná se o potvrzení dle § 114 odst. 1 ZOPSZ, k jehož vydání zákonodárce oprávnil právě Ústav pro studium totalitních režimů. Potvrzení o funkci představitele komunistického režimu a o době výkonu funkce ze dne 19. 11. 2024, č. j. USTR 254-5/2024, vydané Ústavem pro studium totalitních režimů, je součástí správního spisu. Jedná se o zákonný podklad rozhodnutí a v tomto směru soud žádné pochybení správních orgánů neshledal.

Soulad aplikované právní úpravy s ústavním pořádkem

34. Žalobce namítal protiústavnost právní úpravy snížení starobních důchodů některým představitelům komunistického režimu. Soud je povinen se námitkou neústavnosti zákona, který se má ve věci použít, zabývat a vypořádat ji způsobem odpovídajícím požadavkům na řádné odůvodnění soudních rozhodnutí. Ostatně soud se musí souladem aplikovaného zákona s ústavním pořádkem při svém rozhodování zabývat vždy i bez námítky. Pokud by soud dospěl k závěru, že takový zákon je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy.
35. Pokud jde o posouzení souladu aplikované právní úpravy (§ 67d-67g zákon o důchodovém pojištění) s ústavním pořádkem, touto otázkou se již správní soudy zabývaly. Prvně Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 29. 5. 2025, č. j. 19 Ad 11/2024-46, který protiústavnost aplikované právní úpravy na základě podrobné argumentace neshledal. Přijatý závěr byl následně potvrzen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2025, č. j. 1 Ads 116/2025-26, podle něhož „[s]nížení procentní výměry starobního důchodu některým představitelům komunistického režimu podle § 67d a násl. zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 455/2022 Sb., nepředstavuje porušení rovného zacházení ve smyslu čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod ani nepřípustný zásah do legitimního očekávání poživatelů důchodu.“
36. Nejvyšší správní soud se v odkazované věci podrobně vypořádal námitkami porušení rovnosti ve smyslu čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny, nepřípustnou retroaktivitou zákona a zásahem do legitimního očekávání. Krajský soud v Brně se s odůvodněním Nejvyššího správního soudu v odkazovaném rozsudku ztotožňuje a na jeho odůvodnění ve vztahu k totožným námitkám žalobce tímto odkazuje, neboť nepovažuje za nutné jejich vypořádání rozsáhle opakovat či citovat. Pro účely tohoto rozhodnutí postačí shrnout stěžejní důvody pro závěr,

podle něhož není právní úprava snížení starobních důchodů některým představitelům komunistického režimu protiústavní.

37. Pokud jde o princip rovnosti, jedná se o relativní kategorii, která nevyžaduje absolutní stejnost práv, ale vylučuje neodůvodněné rozdíly v zacházení mezi subjekty ve srovnatelné situaci. Právní rozlišování je přípustné, pokud není projevem libovůle a má objektivní a rozumné důvody (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02). V nynější věci je odlišně zacházeno s osobami, které zákon nazývá představiteli komunistického režimu. Jedná se o osoby, které za dob minulého režimu vykonávaly blíže specifikované funkce. Nejedná se o odlišné zacházení z podezřelých důvodů vyjmenovaných v čl. 3 odst. 1 Listiny či na základě jiného obdobného důvodu, čímž je dána nižší intenzita soudního přezkumu (viz nález ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15). Postačí proto posoudit, zda má právní úprava legitimní cíl a zda existuje vztah přiměřenosti mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 8/07).
38. Cílem právní úpravy bylo zajistit snížení starobních důchodů náležejících bývalým vrcholným představitelům komunistické moci a jejího aparátu tak, aby za výkon takové činnosti nečerpali nepřiměřené a společensky neobhajitelné výhody v oblasti důchodového pojištění. Obecněji formulovaným cílem bylo nastolení základní sociální spravedlnosti v rámci vyrovnání se s totalitní minulostí (viz pozměňovací návrh skupiny poslanců předložený Marianem Jurečkou k návrhu zákona, kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a jeho odůvodnění, 9. volební období, 2021-2025, sněmovní tisk č. 301/2, text pozměňovacího návrhu je dostupný na www.psp.cz, see <http://bit.ly/4hOChzm>, dále jen „pozměňovací návrh“).
39. Uvedené cíle lze považovat za zcela legitimní, a snahu vyrovnat se i tímto způsobem s předcházejícím nedemokratickým režimem, byť až po uplynutí více než dvaceti let po jeho pádu, lze hodnotit jako žádoucí. Ostatně obdobnou právní úpravu přijaly i další postkomunistické země. Evropský soud pro lidská práva uznal právo státu vypořádat se s komunistickou minulostí a snížit důchodové dávky představitelům komunistického režimu (např. rozsudek ve věci *Cichopek proti Polsku* ze dne 14. 5. 2013, č. 15189/10, nebo rozsudek ve věci *Lessing a Reichelt proti Spolkové republice Německo* ze dne 16. 10. 2012, č. 49646/10).
40. Právní úprava je přiměřená sledovanému cíli. Jedná se o spíše symbolické snížení výměry starobního důchodu o částku 300 Kč za každý započatý rok výkonu funkce. I to však přispívá k nastolení elementární sociální spravedlnosti. Právní úprava nepředstavuje porušení zásady rovnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 16. 9. 2025, č. j. 1 Ads 116/2025-26, body 36-50 a další tam citovaná judikatura).
41. Zásah do výše starobního důchodu do budoucna nepředstavuje pravou retroaktivitu, jak žalobce tvrdí. Předně je nutno vyvrátit premisu žalobce, že dochází k nezapočítání doby pojištění za výkon funkce. Takto není právní úprava snížení důchodů představitelům nastavena. Získané doby pojištění nejsou v důsledky novely zákona nikterak kráceny. V tomto směru proto k retroaktivnímu působení zákona nedochází. Žalobní námitky vycházejí z chybného předpokladu, že tomu tak je. Úprava obsažená v § 67d a násl. zákona o důchodovém pojištění se nedotýká samotného vzniku nároku na starobní důchod ani neodebírání již přiznanou dávku zpětně, snižuje ji pouze do budoucna (viz rozsudek NSS ze dne 16. 9. 2025, č. j. 1 Ads 116/2025-26, body 52-54 a další tam citovaná judikatura).

42. Pokud jde o namítané porušení práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, v oblasti sociálních práv má zákonodárce široký prostor pro uvážení, přičemž musí zachovat podstatu a smysl uvedeného základního práva dle čl. 4 odst. 4 věty první Listiny (viz rozsudek ze dne 13. 7. 2022, č. j. 6 Ads 298/2021-38). Soudy zásadně neposuzují vhodnost či účelnost právní úpravy těchto dávek, ledaže by šlo o zjevný excés zasahující do samotné podstaty sociálního práva (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 2/08, bod 78, nebo ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08, bod 90).
43. Jak již bylo uvedeno, nejedná se o razantní snížení důchodu, nýbrž o snížení symbolické. Tím spíše pokud jde o výkon funkce trvající po dobu jednotek roků, jak tomu je v případě žalobce. Zákon o důchodovém pojištění navíc stanovuje dolní hranici, pod níž nemůže procentní výměra klesnout, způsob stanovení této částky lze nalézt v § 67e–67fa zákona o důchodovém pojištění. Jedná se o mechanismus zabraňující tomu, aby mohlo dojít k takovému snížení důchodu, které by představovalo zásah do samé podstaty práva na hmotné zabezpečení ve stáří. Právní úprava snížení starobních důchodů některým představitelům komunistického režimu tedy není protiústavní ani pro rozpor se základními sociálními právy.
44. Pokud žalobce odkazoval na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2025, č. j. 9 Ads 3/2025-36, tím byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 2024, č. j. 55 Ad 8/2024-35, a to z důvodu nepřezkoumatelnosti. Krajský soud se totiž nevypořádal s námitkou neústavnosti (i nyní) aplikované právní úpravy. Tento rozsudek však předcházela shora odkazovaným rozsudkům Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu, jež na žalobcem kladené otázky stran protiústavnosti odpovědi poskytly.

K § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění

45. Žalobce má pravdu v tom, že Nejvyšší správní soud řešil ústavnost právní úpravy na půdorysu § 67d odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Právě toto ustanovení totiž bylo v tamní věci aplikováno. Dané ustanovení se týká pojištěnců, kteří byli v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 „vedoucím tajemníkem krajských, okresních nebo obvodních výborů Komunistické strany Československa nebo Komunistické strany Slovenska.“
46. V nyní řešené věci bylo aplikováno ustanovení § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění týkající se osob, které byly „předsedou nebo primátorem národních výborů, jde-li o zemské národní výbory, ústřední národní výbory, krajské národní výbory, Národní výbor hlavního města Prahy, okresní národní výbory, národní výbory měst Brno, Plzeň a Ostrava a obvodní národní výbory v krajských městech a v hlavním městě Praze.“ Žalobce byl předsedou okresního národního výboru města Vyškova.
47. Žalobce uváděl, že není postihován za výkon stranické funkce, ale je fakticky postihován za to, že se chtěl podílet na realizaci správy svého územního celku. To považuje za nespravedlivé a diskriminační.
48. Pokud jde o osobní rozsah právní úpravy, úmyslem zákonodárce bylo zaměřit se toliko na nejvyšší představitele institucí udržujících a prohlubujících totalitní režim. Nikoliv na všechny osoby, které v určitých liniích řízení vykonávaly činnost ve prospěch komunistického režimu. Dle odůvodnění pozměňovacího návrhu „[o]kruh vrcholných představitelů byl stanoven tak, aby byl komplexně podchycen klíčový mocenský aparát komunistického totalitního režimu (včetně špiček prokuratury a třídní justice), žádná skupina prominentů nezůstala opomenuta a nevznikaly tak neodůvodněné rozdíly.“ Právní úprava byla

tedy koncipována tak, že nedopadá pouze na vrcholné představitele KSČ, ale dopadá na všechny „nejvyšší představitele institucí udržujících a prohlubujících totalitní režim.“

49. Soud nemá pochybnosti o tom, že angažovanost ve vysoké politické funkci, jakou byla i funkce předsedy okresního národního výboru, byla neodmyslitelně spjata s udržováním a prohlubováním komunistického režimu (srov. § 1 písm. 1 zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech). S žalobcem proto nelze souhlasit v tom, že je postihován za to, že se chtěl pouze podílet na realizaci správy svého územního celku. Okresní národní výbor byl orgánem státní moci, jehož poslanci byli voleni občany v rámci kandidátky Národní fronty. Složení této kandidátky však určovala KSČ.
50. Pokud se žalobce brání tím, že byl zvolen (do funkce poslance ONV) ve všeobecných volbách, formálně tomu tak dle socialistické interpretace bylo, protože právo volit a být volen měl každý občan splňující zákonné podmínky. Z důvodu absence svobodné soutěže politických sil se však reálně o všeobecné volby nejednalo, neboť existovala pouze jedna kandidátka, jež byla s ohledem na ústavně zakotvenou vedoucí úlohu Komunistické strany Československa ve státě (čl. 4 ústavního zákona č. 100/1960 Sb.) právě pod kontrolou KSČ. Do funkce předsedy ONV, pro niž je žalobce počítán mezi *představiteli* dle zákona o důchodovém pojištění, pak byly vhodné osoby voleny na plenárním zasedání národního výboru (§ 39 odst. 2 zákona č. 69/1967 Sb.) již z řad poslanců ONV. Podíl na správě územního obvodu *v této funkci* byl s ohledem na nastavený systém státní moci a postavení KSČ v rozhodném období neodmyslitelně spojen se zásadním podílem na udržování tehdejšího nedemokratického režimu. Soud se tedy neztotožňuje s námitkou mylného či nesystémového zařazení osob vymezených v § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění mezi *představiteli*.
51. Nutno dodat, že žalobce byl představitelem dle § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění a současně se na něj nevztahovala některá z výjimek zakotvených v § 67d odst. 2 téhož zákona (což žalobce nikdy netvrdil, resp. nerozporoval). Funkce a činnosti, které žalobce vykonával po listopadu 1989, jej ze zařazení mezi představitele nevylučují.
52. Aplikovaná právní úprava byla přijata s cílem, aby vybrané osoby nečerpaly nepřiměřené a společensky neobhajitelné výhody v oblasti důchodového pojištění. Jedná se tedy o částečné odebrání výhod, nejedná o trest za výkon blíže specifikovaných funkcí. Do výše starobního důchodu žalobce zákon zasahuje za účelem nastolení základní sociální spravedlnosti v rámci vyrovnání se s komunistickou minulostí. I v případě výkonu funkce předsedy okresního národního výboru je dle soudu tento cíl zcela legitimní a právní úprava je tomuto cíli přiměřená.
53. Argument žalobce proto nemění nic na závěru, že právní úprava nepředstavuje porušení čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny. Hlediska, ze kterých byla ústavnost právní úpravy posuzována (viz rozsudek NSS ze dne 16. 9. 2025, č. j. 1 Ads 116/2025-26), tedy otázka rovnosti, retroaktivity, legitimního očekávání a práva na sociální zabezpečení, jsou aplikovatelná i na případ žalobce.
54. Nedůvodná (a ve vztahu k žalobci současně irelevantní) je i námitka žalobce stran explicitního stanovení národních výborů měst Brno, Plzeň a Ostrava ve výčtu § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění. Specifické postavení právě těchto národních výborů plyne např. z § 11 a z § 26a odst. 1 zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech. Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně totiž měly působnost městských i okresních

národních výborů. Okresní národní výbory jsou ve výčtu § 67d odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění zahrnuty, je proto logické, že jsou do něj zahrnuty i národní výbory měst Brno, Plzeň a Ostrava.

Další námitky žalobce

55. Žalobce poukazoval na slovenskou právní úpravu, která byla zrušena Ústavním soudem Slovenské republiky. Z odůvodnění pozměňovacího návrhu plyne, že český zákonodárce se slovenskou právní úpravou zabýval, vyhodnotil ji však jako příliš extenzivní a neurčitě formulovanou. Slovenský mechanismus byl vyhodnocen jako nevhodný pro inkorporaci do české právní úpravy ve světle principů, na nichž byla postavena. Byly shledány i problematické ústavněprávní aspekty slovenské právní úpravy. Česká právní úprava proto byla nastavena jinak, právě za účelem zachování souladu české právní úpravy s ústavním pořádkem.
56. Žalobce v žalobě poukazoval nejen na rozpor s Listinou, ale namítal i rozpor s mezinárodními smlouvami. V tomto směru však své argumenty nikterak konkrétně nerozvedl, a proto se soud četnými odkazy žalobce na jednotlivá ustanovení mezinárodních smluv blíže nezabýval. Pro účely nyní řešené věci je rozhodující závěr o souladu aplikované právní úpravy s Listinou. Současně nic nenásvědčuje tomu, že by aplikovaná právní úprava mohla být z hlediska žalobcem zmiňovaných mezinárodních pramenů problematická.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

57. Námitky žalobce soud vyhodnotil jako nedůvodné. Neshledal ani jiné důvody, pro které by bylo na místě žalobě vyhovět; proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
58. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Nyní projednávaná věc se týkala věci důchodového pojištění, a proto ani žalovaná *ex lege* nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 7. listopadu 2025

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně